

KARTA

Rodzaj materiału dydaktycznego: prezentacja multimedialna

Wątek, Temat scenariusza: 6. Gospodarka, 15. Czym jest państwo opiekuńcze?

Obszar tematyczny: Historia i społeczeństwo

Autor:

(imię i nazwisko)

Anna Błasziewicz

Tytuł:

Czym jest państwo opiekuńcze?

Ogólny opis intencji kształcenia:

Co Autor zamierza przekazać poprzez materiał dydaktyczny? maksymalnie 150 słów)

Prezentacja ma ułatwić merytoryczne przygotowanie uczniów do wycieczki, która pozwoli im lepiej zrozumieć, czym jest państwo opiekuńcze. Dlatego na początku zebrane są podstawowe informacje związane z tematem, a następnie omówione są trzy typy współczesnego *welfare state*. Kolejne slajdy dotyczą zasad działania państwa opiekuńczego na przykładzie Niemiec, Francji i Szwecji. Aby zachęcić uczniów do refleksji na temat możliwości przetrwania takich systemów w czasach kryzysu i prosperity, zostały wymienione argumenty przeciwników *welfare state*. Prezentacja ma także na celu zasygnalizowanie rosnącej roli organizacji pozarządowych w świadczeniu usług społecznych. Może być ona także początkiem dyskusji na temat sprawiedliwości społecznej i tego, jak ją pogodzić z efektywnością ekonomiczną. Slajd dotyczący elementów państwa opiekuńczego w polskich realiach ma być natomiast punktem wyjścia do omówienia celu i przebiegu wycieczki do urzędu pracy. Komentarze do slajdów (umieszczone w scenariuszu) pozwolą nauczycielowi wprowadzić dodatkowe wątki oraz pomogą mu przygotować się do pytań, które mogą pojawić się podczas zajęć.

Efekty kształcenia:

Jaką wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne i społeczne zdobędą użytkownicy?

Wiedza	
Ek1	Uczeń wyjaśnia, czym jest państwo opiekuńcze (opisuje jego genezę, założenia i cele).
Ek2	Uczeń wymienia typy państw opiekuńczych i opisuje je, posługując się konkretnymi przykładami.
Ek3	Uczeń wyjaśnia zasady działania państwa opiekuńczego na przykładzie Niemiec, Szwecji, Francji.
Umiejętności	
Ek4	Uczeń ocenia zdolności przetrwania systemów opiekuńczych w czasach kryzysu i prosperity,

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

	odwołując się m.in. do argumentów zwolenników i przeciwników państwa opiekuńczego.
Ek5	Uczeń porównuje różne sposoby rozumienia roli państwa w rozwiązywaniu problemów społecznych i wspieraniu obywateli w zaspokajaniu ich potrzeb socjalnych – odwołuje się przy tym do konkretnych przykładów państw opiekuńczych.
Ek6	Uczeń rozważa, czy jest zwolennikiem czy przeciwnikiem państwa opiekuńczego, odwołując się do pojęcia sprawiedliwości społecznej.
Kompetencje społeczne	
Ek7	Uczeń dyskutuje na temat różnych sposobów postrzegania roli państwa w zaspokajaniu potrzeb socjalnych obywateli.
Ek8	Uczeń, odwołując się do własnych przemyśleń i doświadczeń, ćwiczy zachowanie krytycyzmu w wyrażaniu opinii na temat wad i zalet państwa opiekuńczego.
Ek9	

Zawartość merytoryczna:

(prezentacja multimedialna: czas trwania, zakres tematyczny: informacje ogólne/szczegółowe/specjalistyczne dot. danego zagadnienia, grupa odbiorców, poziom zaawansowania ich wiedzy/umiejętności – warunki brzegowe umożliwiające pełne wykorzystanie materiału, wielkość i format pliku, techniki/technologia/oprogramowanie zastosowane do opracowania prezentacji lub w samej prezentacji; słowa kluczowe (tagi) określone przez autora – ich liczba nie powinna przekraczać 10 słów)

Czas trwania: 1 jednostka lekcyjna

Zakres tematyczny: państwo opiekuńcze – informacje ogólne, wprowadzające do tematu (dotyczące samego pojęcia, nazewnictwa, założeń, celów) i szczegółowe (dotyczące typów państwa opiekuńczego, przykładów);

Grupa odbiorców: 24-30 uczniów 2. lub 3. klasy ponadgimnazjalnej

Poziom zaawansowania ich wiedzy/umiejętności : materiał dla uczniów, którzy nie wybrali rozszerzonego kształcenia historycznego

Wielkość i format pliku: prezentacja w programie Microsoft Office PowerPoint (ppt), 736 KB

Słowa kluczowe (tagi): państwo dobrobytu, państwo opiekuńcze, prawa socjalne, problemy społeczne, welfare state;

Proponowany sposób weryfikacji wiedzy:

(test, pytania problemowe etc. - pytania powinny być powiązane z odpowiednim celem dydaktycznym)

Test jednokrotnego wyboru przeprowadzony na koniec zajęć, udział w dyskusji podczas lekcji.

Rekomendowane źródła (np. literatura, e-booki, strony www, blogi etc.):

(każda pozycja wg wzoru: Nazwisko autora, Inicjał imienia. Tytuł, Wydawnictwo, Miejsce wydania, Rok wydania wraz z krótką 3 zdaniową rekomendacją; w przypadku stron www: Nazwa Strony, Link, Data dostępu)

Jodkowska L., Państwo opiekuńcze w Polsce i w Niemczech, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009

Autorka zestawia i porównuje wybrane obszary polityki społecznej w Polsce i Niemczech – zabezpieczenia

na starość, rynek pracy i ochronę zdrowia. Analizuje dane statystyczne z obu państw i wybrane przez nie rozwiązania oraz stawia tezę, że rozbudowany system opiekuńczy państwa nie sprzyja przyjmowaniu postaw aktywnych przez obywateli.

Kapiszewski J., Ile kosztuje państwo opiekuńcze - rozmowa z prof. Joakimem Palmem, wywiad na stronie tygodnika Przegląd, www.przeglad-tygodnik.pl/pl/arttykul/ile-kosztuje-panstwo-opiekuncze-rozmowa-prof-joakimem-pallem [dostęp 03.05.2013]

Interesująca rozmowa o państwie opiekuńczym w perspektywie sytuacji w Europie – prof. Joakim Palme jest socjologiem, dyrektorem Instytutu Badań nad Przyszłością w Sztokholmie i autorem licznych publikacji na temat polityki społecznej.

Lieder W., Szwedzki model państwa opiekuńczego, artykuł na portalu www.nowapolitologia.pl, www.nowapolitologia.pl/politologia/systemy-polityczne/szwedzki-model-panstwa-opiekunczego [dostęp 03.05.2013]

Ciekawa charakterystyka szwedzkiego modelu państwa opiekuńczego. Dobre źródło do przygotowania dodatkowych zajęć dotyczących imigrantów i ich wpływu na politykę społeczną oraz związku państwa opiekuńczego z wolnością obywateli.

Morawski W., Socjologia ekonomiczna, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001

Publikacja napisana przez profesora socjologii, wykorzystywana jako podręcznik akademicki. Każdy rozdział poświęcony jest innemu zagadnieniu – autor omawia związane z danym problemem pojęcia, opisuje ramy teoretyczno-analityczne, w których jest on wyjaśniany i przywołuje dane empiryczne. Bogata bibliografia pozwala na odnalezienie ciekawych tekstów źródłowych.

Pytka R., Globalizacja – sprawiedliwość społeczna – efektywność ekonomiczna. Francuskie dylematy, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2008

Interesująca monografia systemu francuskiego, która z łatwością może stać się źródłem materiałów do przygotowania osobnych zajęć na temat sprawiedliwości społecznej.

Winnicka E., Szwecja to Szwecja, Polska to Polska - wywiad z Maciejem Zarembą-Bielawskim na stronie tygodnia Polityka, www.polityka.pl/spoleczenstwo/arttykuly/1517622,1,rozmowa-maciejem-zaremba-bielawskim.read [dostęp 03.05.2013]

Rozmowa z Maciejem Zarembą, znanym publicystą, który pracuje w największym szwedzkim dzienniku „Dagens Nyheter” i krytycznie ocenia szwedzki system opieki socjalnej.

Zawadzki S., Państwo o orientacji społecznej: geneza - doświadczenia - perspektywy, Scholar, Warszawa 1996

Publikacja pozwalająca na poszerzenie wiedzy dotyczącej funkcjonowania państwa opiekuńczego – jego rozwoju i funkcjonowania.

Strona internetowa Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, www.mpips.gov.pl [dostęp 03.05.2013]

Źródło informacji dotyczących polskiego systemu pomocy społecznej, rynku pracy, ubezpieczeń społecznych (m.in. wsparcia udzielanego przez państwo osobom niepełnosprawnym, seniorom, rodzinom

wielodzielnym, osobom bezrobotnym). Można tu znaleźć odnośniki do raportów, analiz, aktów prawnych oraz stron poświęconych wybranym zagadnieniom.

Strona internetowa www.ngo.pl [dostęp 03.05.2013]

Serwis poświęcony funkcjonowaniu trzeciego sektora. Można tu znaleźć ciekawe informacje na temat roli organizacji pozarządowych w świadczeniu usług społecznych (m.in. w zakładce „pomoc społeczna”).

Wymogi techniczne:

Rzutnik i laptop (netbook)

Uwagi autora:

Materiał zawarty w prezentacji jest dość obszerny, a może dodatkowo zostać uzupełniony w oparciu o komentarze do prezentacji (umieszczone w scenariuszu) – jeśli nauczyciel będzie mieć taką możliwość, może poświęcić na niego więcej niż 1 godzinę lekcyjną. Może też dokonać pewnych skrótów, jeśli uzna któryś wątek za mniej istotny.

Grafiki wykorzystane w prezentacji, które pochodzą ze zbioru Wikimedia Commons, powinny być opisane zgodnie z zasadami, które dotyczą materiałów należących do domeny publicznej bądź udostępnianych na wolnych licencjach. Cztery grafiki zostały udostępnione autorce prezentacji przez wydawcę publikacji „Przewodnik po dobrych pomysłach” – mogą one być wykorzystane jedynie w ramach tej prezentacji.

1. Grafiki: parasol 1, parasol 2, parasol 3, parasol 4, rys. Agnieszka Żak-Biełowa, źródło: Przewodnik po dobrych pomysłach, wyd. Stowarzyszenie Dziennikarzy i Dokumentalistów Koncentrat, Warszawa 2009; grafiki udostępnione dzięki uprzejmości wydawcy, wyłącznie na użytek niniejszej prezentacji.

2. Flaga Niemiec, źródło: Wikimedia Commons, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_Germany.svg

3. Flaga Francji, źródło: Wikimedia Commons, http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Flag_of_France.svg

4. Flaga Szwecji, źródło: Wikimedia Commons, http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Flag_of_Sweden.svg

Notka biograficzna:

(+ zdjęcie)

Anna Błaszkiwicz – absolwentka socjologii i filologii polskiej na Uniwersytecie Warszawskim. Dziennikarka i redaktorka. Według autorskich programów prowadzi szkolenia i warsztaty m.in. dla gimnazjalistów, licealistów, studentów, nauczycieli i bibliotekarzy. Prezeska Stowarzyszenia Dziennikarzy i Dokumentalistów Koncentrat, pomysłodawczyni oraz koordynatorka wielu projektów edukacyjno-kulturalnych i akcji społecznych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wiedza

Wiedza rozumiana jest jako efekt przyswojenia (nie przetworzenia) informacji; składa się na nią „zbiór opisu faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z określoną dziedziną pracy lub nauki”.

Przydatne (i stosowne) do opisu efektów uczenia się tej kategorii są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student „wie i rozumie”: **nazywa, definiuje, wymienia, opisuje, wyjaśnia/tłumaczy, identyfikuje/rozpoznaje, streszcza, charakteryzuje, rozróżnia, uzupełnia, ilustruje, potrafi przedstawić w innej konwencji językowej, wyciąga proste wnioski.**

Umiejętności

Kategoria umiejętności obejmuje umiejętności intelektualne/poznawcze oraz praktyczne. Generalnie oznacza „zdolność do stosowania wiedzy i rozwiązywania problemów”.

Przydatne (i stosowne) do opisu efektów uczenia się tej kategorii są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student potrafi zastosować wiedzę w sytuacjach typowych i nietypowych, czy posiada umiejętności analizowania, dokonywania syntez i oceniania: **rozwiązuje, konstruuje, porównuje, klasyfikuje, porządkuje, wybiera sposób, projektuje, proponuje (alternatywne rozwiązania), organizuje, planuje, dowodzi, wyprowadza wnioski na podstawie twierdzeń, przewiduje, weryfikuje, analizuje, wykrywa, ocenia, szacuje, argumentuje sądy, ustala kryteria, rozpoznaje motywy lub przyczyny, poddaje krytyce, dyskutuje.**

Kompetencje społeczne

Kategoria ta obejmuje zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań, gotowość do uczenia się przez całe życie, sprawność komunikowania się, umiejętność współdziałania z innymi w roli członka i lidera zespołu. Jest ona trudniejsza do szczegółowego zdefiniowania w formie sprawdzalnych celów szczegółowych, ale możliwych do zaobserwowania.

Do opisu efektów uczenia się w objętych tą kategorią przydatne są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej) i zwroty: **zachowuje ostrożność/krytycyzm w wyrażaniu opinii, dyskutuje, zachowuje otwartość na..., pracuje samodzielnie, wykazuje kreatywność w..., pracuje w zespole, kieruje pracą zespołu/pełni funkcje kierownicze, troszczy się/dba o..., wykazuje odpowiedzialność za..., angażuje się w..., przestrzega poczynionych ustaleń, chętnie podejmuje się..., jest zorientowany na ..., docenia, akceptuje, jest wrażliwy na..., dąży do...**